

D-N

17/3 1947

Vanstyret i blyxtljus

För beslutet om importförbud och ny ransonering kan inte regeringen klandras. Detta beslut var nödvändigt. Likväl är det naturligt att regeringen i detta ögonblick blir föremål för den starkaste kritik. Ty regeringen har dröjt med sin aktion så länge att den måste få en vida mer långtgående och förhatlig karaktär än om ett ingripande tidigare skett. Regeringen har sedan ett år slösat med löften, som nu visat sig värdelösa, och förutsägelser, som utvecklingen snabbt dementerat; en rad exempel härpå ges på ett annat ställe i dagens tidning. Vidare har man vidtagit åtgärder och framlagt planer som varit ägnade att skärpa läget likaväl som man underlåtit mycket som kunnat åstadkomma en förbättring eller åtminstone mildra svårigheterna. Följden är att Sverige bortåt två år efter krigets slut är nödsakat att återgå till den hårda tvångshushållning som var nödvändig under krigstiden med dess nära nog totala isolering.

Från regeringshåll söker man framställa sig som ett rö för vinden, som ett offer för händelser och förhållanden som varit omöjliga att förutse och på vilka man i varje fall icke kunnat utöva något inflytande. Vad som nu skett konstateras lika ogenerat som då regeringsledamöter fastslog att ingen risk för inflation förelåg, att snarare en höjning av penningvärdet var sannolik, att den väldiga utlandskrediten kunde bäras utan nedskärning av det svenska

undergräva eller krossa den kommunistiska regimen. Därför kunde ingen tacksamhet för de allierades hjälp vinna insteg i Ryssland; alla erbjudanden och understöd antogs vara så totalt bestämda av det egna intresset att de snarast möttes med misstankar. En fast politik som utgår från att gåvor måste köpas med gengåvor, att "affär är affär", är därför det bästa medlet att komma fram till rimliga uppgörelser. På lång sikt räknar Deane med en uppmjukning av den ryska diktaturen, varigenom ett uppriktigt och förtroendefullt förhållande skall kunna uppnås.

I detaljer har Deane åtskilligt av intresse att berätta. På Moskva-konferensen 1943 föreslog Molotov att Sverige skulle förmås att ställa flygbaser till de allierades förfogande; de amerikanska och engelska utrikesministrarna vägrade, då de ansåg det omöjligt att bereda Sverige tillräckligt skydd mot Tyskland. Till de roliga historierna hör skildringen av vilka aktioner man låtsade sig förbereda för att dölja planen till allierad invasion i juni 1944, "overlord"-planen. "Sanningen förtjänar en livvakt av lögnare" (a bodyguard of lies) skämtade Churchill under debatten, och så fick camouflage-planerna beteckningen "livvakt". Rofliga är också beskrivningarna av den sociala och särskilt den militära hierarkin i Ryssland; inför de ryska officerarnas uniformer, ordnar och preussiska disciplin verkar den amerikanska militären totalt "socialiserad", skriver Deane.

Herbert Tingsten

välståndet, att konsumtionen av kaffe borde underlättas genom pris-sänkning, att det inte fanns anledning att diskutera importreglering. Alla dessa påståenden har gjorts under loppet av det senaste halvåret; nu säges eller erkännes i handling på varje punkt det motsatta. Främst är det regeringschefen-finansministern som bär ansvaret; hans muntert framförda förklaringar om sannolikheten av det som icke skett och osannolikheten av det som skett borde just nu spridas till alla väjare.

Morgon-Tidningen försvarar allt. Det talas om "nedskärningen av en lyxbetonad import". Kaffet har plötsligt blivit en lyx, kaffet som socialdemokraterna sedan årtionden med all rätt räknat till det självklara i ett svenskt hushåll och därför sökt skydda mot tullhöjningar och skatter. Tidningen betonar också värdet av de löneförhöjningar som skett — på denna punkt är alla i princip ense. Men den tillägger att löntagarna nu måste tvingas att inte ge ut de nya inkomster som uppnåts. Klarare uttrycker sig två ministrar. Enligt statsministerns anförande i lördags är "målet att våra produktiva resurser och varutillgångar skall komma i jämnhöjd med vår lönestandard"; statsrådet Myrdal förklarade i går lika självklart att den överdrivna efterfrågan på konsumtionsvaror gör regleringen nödvändig. Alltså: på en gång berömmar man sig av löneförhöjningarna och erkänner att de varit för stora i förhållande till produktionen och därför lett till inflation och ny tvångshushållning. Vad är det för glädje med stegrade löner om priserna ökas i samma proportion och därjämte de varor man vill köpa försvinner från marknaden?

Morgon-Tidningen uttalar också att "handelsmän" måste göra en insats och att det icke finns anledning att tvivla på deras lojalitet. Sakerligen har tidningen rätt i sin förhoppning: laglydnad och lojalitet bör vara självklara på detta håll likaväl som på andra. Men två anmärkningar bör tillfogas. "Handelsmän", det är samma personer som den socialdemokratiska pressen i vardagslag kallar monopolister, profitörer och utsugare. De tillhör den samhällsgrupp vars möjligheter — liksom hela den svenska produktionens — man vill beskära genom en beskattning som hämmar sparandet och den ekonomiska expansionen. I stil med vädjan till "handelsmän" är talet om sammanhållningens värde och betydelse. Satsen verkar egendomlig från det parti som vägrat att på någon punkt revidera sina planer av hänsyn till oppositionens övertygelse.

Ett försvar...

En försvar för regeringen av helt annan art möter emellertid i handelsministerns tal i Österby i går — enligt stenografiskt referat, ej enligt den till TT överlämnade redogörelsen. Hr Myrdal yttrade bland annat:

En av orsakerna, men inte den enda, till spänningen inom prissystemet är naturligtvis den hänsynslösa inflationspropaganda som de borgerliga oppositionspartierna har drivit under det senaste halvåret. Vi är utsatta för den mest hätska, oavlätliga, välplanerade propagandan från borgerligt håll. Först var det regeringens socialiseringspolitik som man vände sig emot. Det är nästan bortglömt nu. Sedan var det det ryska avtalet. Minns ni den folkstorm som gick över landet i somras om vår tokiga handelspolitik? Sedan blev det på hösten frågan om inflationen. Den hets som då sattes i gång hade den innebörden att regeringen inte hade någon politik mot inflationen. Det är klart att lyckas man ingjuta hos folket den föreställningen att regeringen icke har hand över den ekonomiska utvecklingen, utan driver mot inflation, kommer man att orsaka inflation, eller, rättare sagt, man tvingar regeringen till hårdare medel för att förhindra inflation.

En av de viktigaste orsakerna till inflationstendenserna är utan tvivel denna, jag vågar säga hänsynslösa och onationella propaganda, upprepade hr Myrdal och gick sedan över till antiinflationskonferensens historia:

Man höll på att komma överens om ett praktiskt handlingsprogram, tills min värderade professorskollega Bertil Ohlin kom hem från Amerika, dit han avvikit i lämplig tid, och sprängde konferensen. Vad sprängdes den på? Ja, yttligt sett var det på grund av att de borgerliga insisterade på att regeringen skulle avstå från att framlägga skatteförslaget. Det borde man ha vetat på förhand att regeringen inte ville göra. Vi ser inte skatteförslaget som en inflationsdrivande faktor. Men så var det det att professor Ohlin och hans eftersägare — ty nu har ju Ohlin blivit t. o. m. de svenska böndernas ledare, de svenska bönderna har kommit i storfinsansens ledband — ville ha inskrivet att själva felet i det hela var de nu skeende lönestegringarna. Men öppnare sett ligger naturligtvis orsaken till att denna konferens sprack i att de borgerliga partierna har ett syfte: att spränga arbetarmajoriteten vid 48 års val. De är inte intresserade av att förhindra inflation, de har ett syfte också med inflationspropagandan, och det är att utnytt-

ja den för att misstänkliggöra regeringen. Vi har gått in i en period när den borgerliga propagandan mer och mer har tagit på sig drag sådana som vi känner från nazismens framträdande och sådana vi känner från den tidigare kommunismen, innan kommunismen blivit så regeringstrogen och socialdemokratiskt trogen som den är för närvarande.

En av regeringens ledamöter tillåter sig alltså att påstå följande: att oppositionen framdrivit inflationen (genom sina krav på att denna skulle motverkas), att oppositionen i själva verket icke vill hindra inflation, utan blott vinna en taktisk fördel, att den är "onationell", att den — i motsats till kommunismen — för en nazistiskt färgad propaganda. Samtidigt som en regeringsmedlem uttalar sig så vädjar regeringen om samförstånd och samarbete. Uttrycker hr Myrdal, som icke trodde sig observerad, regeringens verkliga uppfattning? Godtas hans uttalanden av regeringskollegerna? Låt oss i så fall slippa hycklande försäkringar om god vilja och värdet av enighet.

Lördagens beslut borde i varje fall kunna väcka stora samhällsgrupper till kritisk besinning. Det är det definitiva beviset för att regeringen på viktiga områden misslyckats, att den handlat och underlåtit att handla på grund av i det längsta bevarade, motvilligt övergivna illusioner. På det område där regeringen lyckats, socialpolitikens, är alla ense. När det gäller landets ekonomiska skötsel är oskickligheten avslöjad. I längden måste vårt välstånd undergrävas genom detta vanstyre.

Den politiska debatten har under senare tid

18/3

skärpts, det är ett ofta fastställt faktum. I samband härmed har ömsesidiga beskyllningar för hänsynslös propaganda blivit vanliga. Särkerligen har båda parterna till en viss grad rätt: alltför hårda ord, alltför generaliserande kritik förekommer på båda hållen. Likväl kommer man vid en jämförelse av borgerlig och socialdemokratisk — för att icke tala om kommunistisk — press till slutsatsen att på ett par punkter skillnaden mellan stridsmetoderna är betydande. I de ledande borgerliga tidningarna kritiserades socialdemokratiska ledarna med skärpa; i några fall har de anklagats för undanflykter och osanningar. Men det påstås icke att motståndarna är ohederliga i den meningen att de icke tror på de saker de kämpar för eller är personligen korrumpierade. Under angreppen mot statsrådet Wigforss har exempelvis gång efter annan dennes moraliska öföretlighet framhållits, och man har starkt reagerat mot tarvigheterna i vissa opolitiska bulevardblad. I samband härmed står att kränkande tillmälen knappast brukas i de politiska attackerna.

Om en del av den socialdemokratiska pressen gäller samma omdöme. Men en rad av partiets tidningar — icke minst det främsta organet i huvudstaden — uppträder på ett helt annat sätt. De folkgrupper mot vilka man vänder sig, såsom företagare och affärsmän, omtalas ständigt i allmänt förklenande ordalag (profitörer, kapitalister, ut-sugare); hur orimligt och vidrigt skulle det inte verka, om de borgerliga följde exemplet och använde fula ord om de socialdemokratiska arbetarna. Än mera påfallande är att de politiker och pressmän som är verksamma på borgerligt håll ofta betecknas som lejda hantlangare och köpta lakejer; man bestrider alltså att motståndarna är i god tro, antyder eller säger klart ut att de i själva verket för betalning låtsas hysa vissa åsikter. Tönen i denna grupp av socialdemokratiska tidningar utmärks av låg komik och en flitig användning av rena okvädinsord.